KILASY FAHATELO

Haiteny

Faharetany: ora 46

Tanjona ankapobeny

Mpianatra afaka:

- Mikirakira ny teny malagasy amin'ny maha-fitaovam-pifandraisana sy vondron-tsinga azy
- Mifehy ny fampiasana ny hasin-teny sy ny fifandraisany ara-tarika amin'ireo singa samihafa ao amin'ny fehezanteny:
  - Mikirakira ny fifamatorana ara-tariky ny singa ao amin'ny fehezanteny
  - manana tetika mazava sy safidy voasaina amin'ny fandrafetana sy fandinihana fehezanteny
  - Mifehy ny fandrafetana fehezanteny
- Mamolaka ny lalan-tsaina andrafetana na amaritana lahatsoratra araka ny sokajiny avy
- Maneho hevitra amin'ny fehezanteny tsotra, , mazava ary manara-pitsipika na amin'ny am-bava na amin'ny an-tsoratra
- Manana rafitra maty paika sy mazava tsara ao an-tsainy amin'ny fanehoan-kevitra eo seham-pitenenana samihafa

Tanjona manokana	Vontoatiny	Fanamarihana

	Mpianatra afaka:	➢ **Ny fehezanteny**	• Famerenana sy famolahana ny tetika amam-paika hoenti-miasa amin'ny ankapobeny
	• Mifehy ny tetika anavahana ny fehezanteny kely indrindra mivany roa na telo	• Ny fehezanteny kely indrindra	• Fandinihana fehezanteny iaraha-manao, na eo anivon'ny kilasy na eo anivon'ny sokajy. Ampiharina amin'izany ny paikan'ny fanafoanana.
	• Manatsoaka ny tetika amaritana ny fehezanteny misy EM matoanteny mitaky RF	• Ny fehezanteny mivany telo	• Fanatsoahana ny lalàna miainga amin'ny paika narahina sy/ na ny vokatra
	• Manatsoaka ny tetika amaritana ny fehezanteny misy EM matoanteny tsy mitaky RF	• Ny fehezanteny mivany roa	Asa azo tanterahina: • Fandinihana fehezanteny iaraha-manao, na eo anivon'ny kilasy na eo anivon'ny sokajy. Ampiharina amin'izany ny paikan'ny fanafoanana
	• Mamantatra ny endrim-pifandraisan'ny singa manandanja ao amin'ny fehezanteny ahitana EM matoanteny	➢ **Ny hevitra ara-drafitra sy fitodika raha matoanteny ny EM**	• Fanatsoahana ny lalàna miainga amin'ny paika narahina sy/ na ny vokatra • Tokiny hisy todika ny amin'ny fanavahana ny matoanteny sy ny tsy matoanteny
	• Mamantatra ny hevitra ara-drafitry ny L na fitodiky ny fehezanteny misy EM matoanteny aman-tovona	• Ny hevitra ara-drafitra sy ny fitodika "sehatra"	
	mo- /ma- *(Tsy mitaky RF)*	• Ny RF "Sehatra"	Asa azo tanterahina • Asan-tsokajy na iaraha-manao , miompana amin'ny fandinihana fehezanteny manana ny endrika voafaritra • Fanatsoahana ny fitsipika. *(jereo ny torolalana mikasika ny sapan-teny aman-tovona mi-)*
	• Mamantatra ny hevitra ara-drafitry ny RFmifandray ara-tarika amin'ny hasin-teny **ma-/man-/mi1-**		Asa azo tanterahina:

(mirafitra amin'ny EM rehefa avadika ho L) • Mamantatra ny hevitra ara-drafitry ny L ao amin'ny fehezanteny misy EM matoanteny mitovona -**ina- -ana** tsy mitaky RF, n any fitodiky ny fehezanteny manana io endrika io • Mamaritra ny hevitra ara-drafitry ny RF mifandray ara-tarika amin'ny hasin-teny **–ina /-ana** (mirafitra amin'ny EM rehefa avadika ho L) • Mamaritra ny hevitra ara-drafitry ny L ao amin'ny fehezanteny misy EM matoanteny mitovona **a-** tsy mitaky RF, na ny fitodiky ny fehezanteny manana io endrika io • Mamaritra ny hevitra ara-drafitry ny RFmifandray ara-tarika amin'ny hasin-teny **a-** (mirafitra amin'ny EM rehefa avadika ho L) • Mamaritra ny hevitra	• Ny hevitra ara-drafitra sy ny fitodika « Iharana” • Ny RF “iharana” • Ny hevitra ara-drafitra sy ny fitodika “Atao” • Ny RF “Atao” • Ny hevitra ara-drafitra sy fitodika “Mpanao”	• Fandinihana fehezanteny ataona sokajy na iaraha-manao ka isintonana ny fitsipika avy amin'ny dingana nolalovana teo am-panatanterahana ny asa: - Famadihana ny RF ho L - Ny endriky ny EM takin'ny fifandrsaisana - Fanatsoahana ny fitsipika Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataona sokajy ka anatsoahana ny fitsipika n any fepetra mifehy ny fifandraisana ara-tariky ny singa ao aminy: - Ny endriky ny matoanteny EM - Ny fepetra mifehy ny fisian'ny RF na tsia (izany hoe ny vanim-pehezanteny kely indrindra) Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny ataona sokajy na iaraha-manao ka: - Amadihana ny anjara asan'ny RF ho L - Andrafetana ny EM araka ny takin'ny fifandraisany ao amin'ny tarika • Fanatsoahana ny fitsipika Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka anatsoahana ny fitsipika n any fepetra mifehy ny fifandraisana ara-tariky ny singa ao aminy: - Ny endriky ny matoanteny EM - Ny fepetra mifehy ny fisian'ny renifameno na tsia (izany hoe ny vanim-pehezanteny kely

	ara-drafitry ny L ao amin'ny fehezanteny misy EM matoanteny mitovona **ma/man-/mana/mi- /mo-** mitaky RF, na ny fitodiky ny fehezanteny manana izany endrika izany	• Ny RF "Mpanao"	indrindra) Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka : - Amadihana ny anjara asan'ny RF ho L - Andrafetana ny EM araka ny takin'ny fifandraisany ao amin'ny tarika
	• Mamaritra ny hevitra ara-drafitry ny RF mifandray ara-tarika amin'ny hasin-teny **ma/man-/mana/mi- /mo-** (mirafitra amin'ny EM matoanteny rehefa avadika ho L)	• Ny hevitra ara-drafitra sy fitodika "Fitaovana"	• Fanatsoahana ny fitsipika Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka anatsoahana ny fitsipika n any fepetra mifehy ny fifandraisana ara-tariky ny singa ao aminy:
	• Mamaritra ny hevitra ara-drafitry ny L ao amin'ny fehezanteny misy EM matoanteny aman-tovona **a-** mitaky RF, na ny fitodiky ny fehezanteny manana io endrika io	• Ny RF "Fitaovana"	- Ny endriky ny matoanteny EM - Ny fepetra mifehy ny fisian'ny RF na tsia (iharana, atao… izany hoe ny vanim-pehezanteny kely *indrindra* -
	• Mamaritra ny hevitra ara-drafitry ny L ao amin'ny fehezanteny misy EM matoanteny mitovona **a-** tsy mitaky RF, na ny fitodiky ny fehezanteny manana io endrika io	• Ny hevitra ara-drafitra sy ny fitodika "Mpandray"	Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka: - Amadihana ny anjara asan'ny RF ho L - Andrafetana ny EM araka ny takin'ny fifandraisany ao amin'ny tarika • . Fanatsoahana ny fitsipika
	• Mamaritra ny hevitra ara-drafitry ny L ao amin'ny fehezanteny misy EM matoanteny mitovona **ana-** , na ny fitodiky ny fehezanteny manana	• Ny hevitra ara-drafitra sy ny fitodika "Mpampanao"	Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka anatsoahana ny fitsipika n any fepetra mifehy ny fifandraisana ara-tariky ny singa ao aminy:

io toetra io	• Ny RF “Mpampanao”	- Ny endriky ny matoanteny EM - Ny fepetra mifehy ny fisian’ny RF (iharana…izany hoe ny vanim-pehezanteny kely *indrindra*
• Mamaritra ny hevitra ara-drafitry ny L ao amin’ny fehezanteny misy EM matoanteny mitovona m**a-/ man- / mo- /mana/ /mi** hatevenin’ny tsofoka **–amp- /-amp- -if-** , na ny fitodiky ny fehezanteny manana io toetra	• Ny hevitra ara-drafitra sy ny fitodika “Mpifanao”	Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka: - Amadihana ny anjara asan’ny RF - Andrafetana ny EM araka ny takin’ny fifandraisany ao amin’ny tarika • . Fanatsoahana ny fitsipika
• Mamaritra ny endri-pifandraisan’ny RF mifandrohy ara-tarika amin’ny hasin-teny **ma- /man- /mana- /mi- / /mo** nohatevenin’ny tsofoka **–amp-** rehefa avadika ho lazaina	• Ny RF “Mpifanao”	Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka anatsoahana ny fitsipika n any fepetra mifehy ny fifandraisana ara-tariky ny singa ao aminy: - Ny endriky ny matoanteny EM - Ny fepetra mifehy ny fisian’ny RF na tsia (izany hoe ny vanim-pehezanteny kely *indrindra)*
• Mamaritra ny hevitra ara-drafitry ny L ao amin’ny fehezanteny misy EM matoanteny mitovona **ma- /man- /mana- //mi- / /mo**-nohatevenin’ny tsofoka **-if- /-if-amp- / -if-anka-** na ny fitodiky ny fehezanteny manana izany endrika izany	➢ **Ny hevitra ara-drafitra sy ny fitodika raha tsy matoanteny ny EM**	Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka anatsoahana ny fitsipika n any fepetra mifehy ny fifandraisana ara-tariky ny singa ao aminy: - Ny endriky ny matoanteny EM - Ny fepetra mifehy ny fisian’ny RF na tsia (izany hoe ny vanim-pehezanteny kely *indrindra)*
• Mamaritra ny endrim-pifandraisan’ny RF mifandrohy ara-tarika amin’ny hasin-teny **ma- /man- /mana- /mi- / /mo** nohatevenin’ny tsofoka **–if-; -if.amp**	• Ny hevitra ara-drafitra sy ny fitodika “Tsaraina”	Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka:

	rehefa avadika ho lazaina	• Ny RF “Tsaraina”	- Amadihana ny anjara asan’ny RF - Andrafetana ny EM araka ny takin’ny fifandraisany ao amin’ny tarika . Fanatsoahana ny fitsipika
	Mpianatra afaka • Mamantatra ny endrim-pifandfraisan’ny singa manandanja ao amin’ny fehezanteny ahitana EM tsy matoanteny • Mamantatra ny hevitra ara-drafitry ny L sy ny fitodiky ny fehezanteny misy EML teny tokana tsy matoanteny na andian-teny tso-drafitra	• Ny hevitra ara-drafitra sy ny fitodika “Mpamari-toe-javatra tsaraina”	Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka anatsoahana ny fitsipika n any fepetra mifehy ny fifandraisana ara-tariky ny singa ao aminy: - Ny endriky ny matoanteny EM - Ny fepetra mifehy ny fisian’ny RF na tsia (izany hoe ny vanim-pehezanteny kely *indrindra)*
	• Mamaritra ny endrim-pifandraisan’ny RF mifandrohy ao amin’ny fehezanteny ahitana EM teny tokana tsy matoanteny mitovona amin’ny hasin-teny **maha-** **Manka- /mampi- /mampa- …**	• Ny RF “Mpamari-toe-javatra tsaraina” • Ny hevitra ara-drafitra sy ny fitodika “Tompon-javatra”	Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka: - Amadihana ny anjara asan’ny RF - Andrafetana ny EM araka ny takin’ny fifandraisany ao amin’ny tarika . Fanatsoahana ny fitsipika
	• Mamaritra ny hevitra ara-drafitra ny Lazaina sy ny fitodiky ny fehezanteny misy EM teny tokana tsy matoanteny mitovona **maha-** **Manka- /mampi- /mampa- …** • Mamaritra ny hevitra	• Ny RF “Tompon-javatra”	Ankoatra ireo sokajin-teny efa mahazatra (anarana, mpisolo manondro, mpisolo manolotra,…),mikasika ny mpamari-toetra manokana dia tsara ny itandremana ny amin’ireo mpamari-toetra aman-tovona mi3-avyavy amin’ny matoanteny toy ny mifatra , mitapaka, mitetika… *(jereo torolalana)* Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka

ara-drafitra ny RF mifandray ara-tarika amina EM teny tokana na andian-teny tso-drafitra mitovona **maha- /mampi- /mampa-** rehefa avidika ho L	• Ny hevitra ara-drafitra sy ny fitodika “Mpamari-toe-javatra tompon-javatra”	anatsoahana ny fitsipika na ny fepetra mifehy ny fifandraisana ara-tariky ny singa ao aminy: • Ny endriky ny EM Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka:
• Mamaritra ny hevitra ara-drafitra ny Lazaina sy /na ny fitodiky ny fehezanteny ahitana EM teny andian-teny mivadi-drafitra tsy misy tsirin-teny **maha- /mampi-**	• Ny RF “Mpamari-toe-javatra tra tompon-javatra”	- Amadihana ny anjara asan’ny RF - Andrafetana ny EM araka ny takin’ny fifandraisany ao amin’ny tarika . Fanatsoahana ny fitsipika
• Mamaritra ny hevitra ara-drafitry ny RF mifandray ara-tarika amina EM teny tokana na andian-teny mivadi-drafitra aman-tovona tsy misy tsirin-teny **maha- /mampi- /mampa-** rehefa avidika ho L	➢ **Ny fehezankevitra** • Famaritana	Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka anatsoahana ny fitsipika na ny fepetra mifehy ny fifandraisana ara-tariky ny singa ao aminy: • Ny endriky ny EM
• Mamantatra ny endri-pifandraisan’ny L ao amin’ny fehezanteny ahitana EM andian-teny mivadi-drafitra aman-tovona **maha-manka- /mampi- /mampa-…**na fitodiky ny fehezanteny manana izany toetra izany	• Ny sokajin-teny mampifandray fehezankevitra • Ny fehezankevitra mahaleo tena	Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka: - Amadihana ny anjara asan’ny RF - Andrafetana ny EM araka ny takin’ny fifandraisany ao amin’ny tarika . Fanatsoahana ny fitsipika
• Mamaritra ny hevitra ara-drafitry ny RF mifandray ara-tarika amina EM teny tokana na andian-	• Ny fehezankevitra mahaleo tena mifampitohy • Ny fehezankevitra	Fanamarihana: tokony hisy lesona amaritana ny antsoina hoe: andian-teny tsotra/mivadi-drafitra Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-

	teny mivadi-drafitra aman-tovona **maha-/manka-/mampi-/mampa-** rehefa atao L Mpianatra afaka • Mamaritra ny antsoina hoe: fehezankevitra • Mamantatra ny sokajin'ny teny mampifandray ireo fehezankevitra ireo • Mamaritra ny antsoina fehezanteny mahaleo tena • Mamantatra ny anjara asan'ny mpampifandray fehezankevitra mahaleo tena ao amin'ny fehezanteny • Mamaritra ny antsoina hoe: fehezankevitra mifampiankina • Mamaritra ny anjara asa fototra ao amin'ny fehezanteny misy fehezankevitra	mifampiankina - Miankina - Iankinana • Ny anjara asa : REM, RL • Ny anjara asa: ZEM, ZD	manao na ataoana sokajy ka anatsoahana ny fitsipika na ny fepetra mifehy ny fifandraisana ara-tariky ny singa ao aminy: • Ny endriky ny EM Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka: - Amadihana ny anjara asan'ny RF - Andrafetana ny EM araka ny takin'ny fifandraisany ao amin'ny tarika . Fanatsoahana ny fitsipika Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka anatsoahana ny fitsipika na ny fepetra mifehy ny fifandraisana ara-tariky ny singa ao aminy: • Ny endriky ny EM Asa azo tanterahina • Fandinihina fehezanteny iaraha-manao na ataoana sokajy ka: - Amadihana ny anjara asan'ny RF - Andrafetana ny EM araka ny takin'ny fifandraisany ao amin'ny tarika . Fanatsoahana ny fitsipika • Famaritana ara-piforonan-teny:

mifampitsofoka • Milaza ny anjara asa fototra ao amin'ny fehezankevitra mitsofoka			- Famaritana miainga amin'ny fandinihana fehezanteny maromaro ahitana fehezankevitra mihoatra ny iray • Azo atao asan-tsokajy na asa iombonana : - Fitsimponana ireo teny savily ireo - Fanokotokoana izany araka ny sokajy misy azy - Tsoa-kevitra • Fanombanana ny fahatanterahan'ny hafatra ambaran'ny fehezankevitra tsirairay amin'ireo hafa mifandray aminy ao amin'ny fehezanteny • Fanavahana • Famaritana ny fifandraisana • Tsoa-kevitra • Fanavahana ny fehezankevitra mifampiankina ao amin'ny fehezanteny • Famaritana ny sokajin'ny mpampifandray azy - Ny fehezankevitra ampidirin'ny mpampiankina; - Ny fehezankevitra tsy ampidirin'ny mpampiankina Asa azo tanterahina • Fandinihana sy fandrasana fehezanteny iaraha-manao na ataona sokajy - Mamaritra amin'ny ankapobeny ny fehezankevitra mifampitsofoka - Mamaritra ny fifandraisan'ny

		singa ao amin'ny fehezankevitra itsofohana. Marihina fa tsy idirana lalina ny amin'ny fifandraisan'ny fehezankevitra eto. - Mamaritra ny fifandraisan'ny singa ao amin'ny fehezankevitra mitsofoka

Torolalana

- Mpitari-dalana ihany ny mpampianatra amin'ny famoahan'ny mpianatra ny raiki-pohy tsotra, hentitra nefa mazava.
- Aompana amin'ny fiteny malagasy ny fitrandrahana ny lesona rehetra ato amin'ny kilasy fahatelo.
- Zarina hiatrika endri-panontanina isan-karazany hatrany ny mpianatra amin'ireo vontoatim-pahalalana tsirairay aroso azy.
- Maro ireo voambolana natolotra ato amin'ny fandaharam-pianarana

Anisan'izany ohatra, ny:

- Hasin-teny izay ilazana ny tsirin-teny;
- Foto-dresaka ilazana ny ventin-dresaka, ny hevitra ara-bakiteny hita ao amin'ny lahatsoratra na lahabolana ;
- Fifamatorana na fifandraisana ara-tarika mba hilazana ny fifehezanteny eo amin'ny singa rehetra farany kely indrindra izay miditra an-tsehatra amin'ny fandrafetana ilay fehezanteny amin'ny maha-lafatra (système) azy.

- Mikasika ny tsipelin-teny indray kosa, dia ny anamafisana izay efa hita tany amin'ny kilasy zandriny, indrindra ny momba ny kamban-teny sy ny tamban-teny, ny teny misy feo (h) (

manomboka , manelanelana) ary ny fanapahan-teny (mifototra amin'ny firafitry ny hasim-peo na manaraka ny firafitry ny hasim-teny)

- Amin'ny ankapobeny dia azo ambara fa tena la ny fandaharam-pianarana mikasika ny fitsipika. Noho izany dia ezahina ny hahavita ny lesona momba ny hevitra ara-drafitra na fitodika iray mandritra ny seho iray.
- Mikasika ireny indrindra, dia tandremana tsara ny olana mety hasehon'ny fehezanteny toy ny hoe:

Miteny ny zanany Rakoto/ Miteny amin'ny zanany Rakoto

sy ny hasin-teny /mi1- (mpanao / sehatra)

mi2 (mpamari-toetra ara-piforonana)/

mi3- (mpamari-toetra avy amin'ny matoanteny)

toy ny amin'ny hoe: *Miteny Rakoto/ Mideza ny lalana/ Miloko ny varavarana*

Tombana

Fanitsiana na fanamarinana ny fandrasana fehezanteny sy/na fehezankevitra, marina na diso

- Fanitsiana na fanamarinana ny famaritana fehezankevitra sy ny endri-pifandraisany;
- Fampifandraisana amina tsilo izay singa mifanitsy ao amin'ny vondrona roa A sy B, ohatra:

- Ny A dia mirakitra ireo teny n any evana fehezanteny (ny laharany)
- Ny B indray dia ahitana hevitra ara-drafitra na fitodika tsy mitovy isa amin'izay singa ao amin'ny A.

Azo ampiharina amin'ny famadiham-pitodika (voafaritra mazava ao amin'ny teny iray voatondro), ny fandrasan-teny , ny famantarana ny tsirin-teny ao amin'ny teny iray, ny fanovana endrika ny matoanteny, ny fanovana tsinjara toerana manova endrika ny EM na tsia, ihany koa ireo endrika tombana ireo.

- Famaliana fanontaniana araka ny endrika isehoany any amin'ny fanadinana(am-bava, an-tsoratra) ifaninanana eo anivon'ny sokajy, ny kilasy, ny sekoly.
- Soratononina ifaninanan'ny tsirairay na ny tarika(sokajy) n any kilasy